

ROTTMANN

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

2 март 2010 година*

По дело C-135/08

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Bundesverwaltungsgericht (Германия) с акт от 18 февруари 2008 г., постъпил в Съда на 3 април 2008 г., в рамките на производство по дело

Janko Rottmann

срещу

Freistaat Bayern,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н K. Lenaerts, г-н J.-C. Bonichot, г-н E. Levits и г-жа P. Lindh, председатели на състави, г-н C. W. A. Timmermans, г-н A. Rosas, г-н E. Juhász, г-н G. Arestis, г-н A. Borg Barthet, г-н M. Pešič, г-н A. Ó Caoimh (докладчик) и г-н L. Bay Larsen, съдии,

* Език на производството: немски.

генерален адвокат: г-н М. Poiares Maduro,
секретар: г-н В. Fülöp, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 21 април 2009 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Rottmann, от г-н W. Meng, професор, и адв. H. Heinhold, Rechtsanwalt,

— за Freistaat Bayern, от адв. J. Mehler и адв. M. Niese, Oberlandesanwälte,

— за германското правителство, от г-н M. Lumma, г-н N. Graf Vitzthum и г-н B. Klein, в качеството на представители,

— за белгийското правителство, от г-жа L. Van den Broeck, в качеството на представител,

— за чешкото правителство, от г-н M. Smolek, в качеството на представител,

— за естонското правителство, от г-н L. Uibo, в качеството на представител,

- за гръцкото правителство, от г-н К. Georgiadis, както и от г-жа S. Alexandridou и г-жа G. Papagianni, в качеството на представители,

- за латвийското правителство, от г-жа E. Eihmane, г-н U. Dreimanis и г-жа K. Drēviņa, в качеството на представители,

- за австрийското правителство, от г-н E. Riedl и г-жа T. Fülöp, в качеството на представители, подпомагани от г-н H. Eberwein, експерт,

- за полското правителство, от г-н M. Dowgielewicz, в качеството на представител,

- за Комисията на Европейските общности, от г-жа S. Grünheid и г-жа D. Maidani, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 30 септември 2009 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на разпоредби от Договора за ЕО, свързани с гражданството на Европейския съюз.

- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Rottmann и Freistaat Bayern относно отмяната от Freistaat Bayern на натурализацията на жалбоподателя в главното производство.

Правна уредба

Право на Съюза

- 3 Декларация № 2 относно гражданството в държава членка, приложена от държавите членки към Заключителния акт от Договора за Европейския съюз (ОВ С 191, 1992 г., стр. 98), гласи следното:

„Конференцията декларира, че когато в Договора за създаване на Европейската общност се прави позоваване на понятието „гражданин на държавите членки“, въпросът дали отделното лице притежава гражданство на държава членка трябва да бъде уреден само въз основа на националното законодателство на съответната държава членка. [...]“

- 4 Съгласно раздел А от решението на държавните глави и правителствените ръководители, заседаващи в рамките на Европейския съвет в Единбург на 11 и 12 декември 1992 г., относно някои проблеми, посочени от Дания във връзка с Договора за Европейския съюз (ОВ С 348, 1992 г. стр. 1):

„Разпоредбите на втора част от Договора за създаване на Европейската общност, която се отнася до гражданството на Съюза, предоставят на гражданите на държавите членки допълнителни права и защита, както е предвидено в тази част. Те по никакъв начин не заместват националното гражданство. Въпросът

дали отделното лице притежава гражданство на държава членка трябва да бъде уреден само въз основа на националното законодателство на съответната държава членка.“ [неофициален превод]

Национални правни уредби

Германска правна уредба

- 5 Член 16, параграф 1 от германската конституция предвижда:

„Не се допуска лишаване от германско гражданство. Гражданството може да бъде загубено само по силата на закон, а когато загубването е против волята на заинтересованото лице, само ако по този начин същото не се превръща в лице без гражданство.“

- 6 Член 8 от Закона за гражданството (Reichs- und Staatsangehörigkeitsgesetz), в приложимата му до 31 декември 1999 г. редакция, предвижда:

„Чужденец, който се е установил на територията на страната, може да бъде натурализиран по негова молба от провинцията, на чиято територия пребивава, ако:

1. [...]

2. не отговаря на условията за експулсиране, предвидени в член 46, параграфи 1—4 и член 47, параграф 1 или 2 от Закона за чужденците [Ausländergesetz],
3. в мястото, където се е установил, има самостоятелно жилище или работа.

[...]“

- 7 Съгласно разпоредбите на германското право относно гражданството, приложими в главното производство, поначало за да бъде натурализиран чужденец, той трябва да загуби гражданството, което е имал до този момент.
- 8 Член 48, параграфи 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс на провинция Бавария (Bayerisches Verwaltungsverfahrensgesetz) гласи както следва:

„(1) Незаконосъобразен административен акт може, дори ако е станал окончателен, да бъде оттеглен изцяло или частично с действие занапред или с обратно действие. [...]

(2) Незаконосъобразен административен акт, с който се предоставя еднократна или периодична парична престация, или делима престация в натура, или който е условие да се предостави такава престация, не може да бъде оттеглен, ако според лицето, което черпи права от посочения административен акт, той съществува, и след съпоставка на обществения интерес от оттегляне и неговите правни очаквания се прецени, че тези очаквания могат да бъдат защитени. [...] Лицето, което черпи права от този акт, не може да се позовава на правните очаквания [...], ако

1. административният акт му е издаден вследствие на измама, заплашване или активен подкуп,
2. административният акт му е издаден вследствие на предоставени от това лице данни, които по същество са неверни или непълни,
3. е знаело за незаконосъобразността на административния акт или не е знаело за нея поради груба небрежност.

В [тези] случаи [...] административният акт поначало се оттегля с обратно действие.“

Австрийска правна уредба

- 9 Съгласно член 27, параграф 1 от Закона за гражданството (Staatsbürgerschaftsgesetz, BGBl. 311/1985, наричан по-нататък „StbG“):

„Който придобие чуждо гражданство по своя молба, с декларация или с изричното си съгласие, загубва австрийско гражданство, освен ако не му е предоставено изрично правото да го запази.“

- 10 Съгласно член 28, параграф 1, точка 1 от StbG, за да се разреши да се запази австрийско гражданство, е необходимо запазването да е в интерес на Република Австрия поради заслугите, които съответното лице вече има към тази държава

членка или същата може да очаква от него, или по особени съображения, които трябва да бъдат взети предвид.

- 11 От становището на австрийското правителство е видно, че от гледна точка на австрийското право, независимо дали придобитото по натурализация чуждо гражданство се загубва с действие *ex tunc* или *ex tunc* в правния ред на държавата по натурализация, загубването не води автоматично до възстановяване с обратно действие на австрийското гражданство на заинтересованото лице, което го е загубило поради придобиването на чуждо гражданство.
- 12 Според същото правителство в подобен случай австрийско гражданство може да бъде придобито отново само с административен акт и ако са спазени съответните изисквания на член 10 и сл. от StbG .
- 13 Член 10 от StbG във влязлата му в сила на 23 март 2006 г. редакция гласи:

„(1) Освен ако в този федерален закон не е предвидено друго, на чужденец може да се предостави гражданство, само ако

1. пребивава законно и без прекъсване на територията на страната от не по-малко от десет години и ако се е установил там най-малко от пет години;
2. не му е наложено наказание лишаване от свобода с влязла в сила присъда на австрийски или чуждестранен съд за едно или повече умишлени престъпления, [...]

3. не му е наложено наказание лишаване от свобода с влязла в сила присъда на австрийски съд за по-леко финансово престъпление;

4. срещу него не е образувано наказателно производство пред австрийски съд за умишлено или за по-леко финансово престъпление, наказуемо с наказание лишаване от свобода;

[...]

(2) Не може да се предостави гражданство на чужденец

[...]

2. ако е осъждан повече от един път с влязло в сила решение, с което се установява тежко административно нарушение, представляващо особено тежък случай [...]

[...]

(4) Посоченото в параграф 1, точка 1 условие, [както и] предвидената в параграф 2, точка 2 пречка за предоставяне на гражданство [...], не са приложими

1. спрямо пребиваващите на територията на страната граждани, които имат гражданство в продължение на не по-малко от десет години без прекъсване, и са го загубили по начин, различен от оттегляне [...];

[...]“

Международно право

Всеобща декларация за правата на човека

- ¹⁴ Член 15 от Всеобщата декларация за правата на човека, приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации от 10 декември 1948 г., гласи:

„1. Всеки човек има право на гражданство.

2. Никой не може да бъде произволно лишен от гражданство, нито да му бъде отказано правото да смени гражданството си.“

Конвенция за намаляване на случаите на лица без гражданство

15 Член 7 от Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство, приета на 30 август 1961 г. в Ню Йорк и влязла в сила на 13 декември 1975 г., гласи следното:

„1. а) Ако законодателството на договаряща се държава предвижда загуба или отказване от гражданство, такова отказване води до загуба на гражданство само ако заинтересованото лице има или придобива друго гражданство.

[...]

2. Гражданин на договаряща се държава, който моли за натурализация в чужда страна, не губи гражданството си, освен когато получава гражданството на тази чужда страна или му е дадено уверение, че ще го получи.

3. Като се спазват разпоредбите на точка 4 и 5 на този член, гражданин на договаряща се държава не губи гражданството си, при което би станал апатрид, вследствие на отпътуване, пребиваване в чужбина, пропуск да се регистрира или на друго подобно основание.

4. Ако натурализирано лице не декларира пред съответните власти намерението си да запази своето гражданство, то може да го загуби в резултат на това, че е живяло в чужбина в течение на период от време, законодателно определен от засегнатата Договаряща се държава, но не по-малък от седем последователни години.

[...]

6. С изключение на обстоятелствата, изброени в този член, едно лице не губи гражданството на договаряща се държава, ако това би го направило лице без гражданство, независимо от това, че такава загуба не е изрично забранена с друга разпоредба на тази Конвенция.“

16 Член 8 от същата конвенция гласи:

„1. Договарящите се държави не лишават лице от гражданство, ако това лишаване би го направило апатрид.

2. Независимо от разпоредбите на точка 1 на този член едно лице може да бъде лишено от гражданството на договаряща се страна:

а) При обстоятелствата, при които в съответствие с точки 4 и 5 от член 7 се допуска загуба на гражданство от лицето;

б) В случаите, когато гражданството е било получено чрез заблуда или измама.

[...]

4. Договарящата се държава няма да упражнява властта си да лишава от гражданство съгласно точки 2 и 3 от този член, освен когато тя действа в съответствие със закон, в който трябва да е предвидено правото на лицето да бъде изслушано безпристрастно от съд или друг независим орган.“

- 17 Член 9 от същата конвенция предвижда, че договарящите се държави не могат да лишават лице или група от лица от тяхното гражданство на расови, етнически, религиозни или политически основания.

Европейска конвенция за гражданството

- 18 Европейската конвенция за гражданството от 6 ноември 1997 г. е приета в рамките на Съвета на Европа и влиза в сила на 1 март 2000 г. От тази дата тя е приложима в Австрия и е ратифицирана от Федерална република Германия на 11 май 2005 г. Съгласно член 3 от тази конвенция:

„1. Всяка държава определя сама в своето законодателство кои са нейните граждани.

2. Това законодателство трябва да бъде прието от другите държави дотолкова, доколкото е в съответствие с приложимите международни конвенции, с обичайното международно право и с общоприетите правни принципи по въпросите на гражданството.“

19 Член 4 от посочената конвенция предвижда:

„Разпоредбите по гражданството на всяка държава — страна по конвенцията, трябва да се основават на следните принципи:

- а) всяко лице има право на гражданство;
- б) липсата на гражданство трябва да се избягва;
- в) никой не може произволно да бъде лишаван от гражданство;

[...]“

20 Член 7 от същата конвенция гласи, както следва:

„1. Държава — страна по конвенцията, не може да предвиди във вътрешното си законодателство разпоредби относно загубването на нейното гражданство *ex lege* или по инициатива на държавата, освен в следните случаи:

- а) доброволно придобиване на друго гражданство;

- б) придобиване на гражданството на държавата — страна по конвенцията, чрез измама, чрез невярна информация или укриване на някакъв относим факт от страна на подателя на молбата;

[...]

3. Държава — страна по конвенцията, не може да предвиди текстове в своето вътрешно законодателство относно загубването на нейното гражданство по силата на точки 1 и 2 от този член в случаите, в които съответното лице по този начин остане без гражданство, с изключение на случаите, посочени в точка 1, буква „б“ от този член.“

- 21 Член 9 от Европейската конвенция за гражданството предвижда, че всяка държава — страна по конвенцията, трябва да облекчава в случаите и при условията, предвидени в нейното вътрешно законодателство, възстановяването на нейното гражданство от лица, които са го притежавали и които законно и постоянно пребивават на нейна територия.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 22 Жалбоподателят в главното производство е роден в Грац (Австрия) и първоначално е гражданин на Република Австрия по месторождение.
- 23 През 1995 г. той се премества да живее в Мюнхен (Германия), след като е изслушан от Landesgericht für Strafsachen Graz (областен наказателен съд, Грац) в рамките на разследване, образувано срещу него поради подозрения в системно извършване на тежки измами, свързани с упражняваната от него професия, които той отрича.

- 24 През февруари 1997 г. Landesgericht für Strafsachen Graz издава национална заповед за задържане на жалбоподателя в главното производство.
- 25 През февруари 1998 г. същият подава молба за германско гражданство. В производството за придобиване на гражданство по натурализация той премълчава факта, че в Австрия срещу него се води досъдебно производство. На 5 февруари 1999 г. той получава удостоверение за придобиване на гражданство по натурализация, с дата 25 януари 1999 г.
- 26 Съгласно австрийското право с натурализацията в Германия на жалбоподателя в главното производство той загубва австрийско гражданство.
- 27 През август 1999 г. община Мюнхен е уведомена от общинските власти на Грац, че в този град по отношение на жалбоподателя в главното производство има издадена заповед за задържане. Освен това през септември 1999 г. австрийската прокуратура уведомява община Мюнхен, между другото, че през юли 1995 г. жалбоподателят в главното производство вече е разпитван като обвиняем пред Landesgericht für Strafsachen Graz.
- 28 Предвид тези обстоятелства, след като жалбоподателят в главното производство е изслушан, с решение от 4 юли 2000 г. Freistaat Bayern решава да отмени натурализацията с обратно действие, тъй като това лице е премълчало факта, че в Австрия срещу него се води досъдебно производство и следователно е придобило германско гражданство с измама. Отмяната на придобитата в Германия натурализация все още не е окончателна поради подадената от жалбоподателя в главното производство жалба за отмяна на това решение.
- 29 С решение от 25 октомври 2005 г. Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (административен съд на провинция Бавария) постановява като въззивна инстанция, че отмяната на натурализацията на жалбоподателя в главното производство на основание член 48, параграф 1, първо изречение от Административнопроцесуалния кодекс на провинция Бавария е съвместима с германското право, дори

ако с тази отмяна, когато стане окончателна, съответното лице се превръща в лице без гражданство.

- 30 Ревизионната жалба на жалбоподателя в главното производство, с която Bundesverwaltungsgericht (Федерален административен съд) понастоящем е сезиран, е насочена срещу решението от 25 октомври 2005 г.
- 31 Запитващата юрисдикция посочва, че придобитата с измама от жалбоподателя в главното производство натурализация е незаконосъобразна от самото начало и следователно може да бъде отменена от компетентните германски органи в рамките на тяхното право на преценка. Тя уточнява, че по силата на релевантните разпоредби на австрийското право, а именно StbG, жалбоподателят в главното производство понастоящем не отговаря на условията за незабавно възстановяване на австрийско гражданство.
- 32 В решението си Bayerischer Verwaltungsgerichtshof отбелязва, че когато поради отмяната на придобита с измама натурализация дадено лице се превръща в лице без гражданство, в резултат на което то загубва гражданство на Съюза, за да се спази изведената от Съда резерва с Решение от 7 юли 1992 г. по дело Micheletti и др. (С-369/90, Recueil, стр. I-4239) — според която държавите членки трябва да упражняват своята компетентност в областта на гражданството при спазване на правото на Съюза — е достатъчно при упражняването на своето право на преценка компетентният германски орган да отчете значението на правата, предоставени с това гражданство на Съюза. Според тази юрисдикция да се предположи, че правото на Съюза предвижда задължение да не се отменя придобита с измама натурализация, би довело до засягане на самата същност на суверенното правомощие на държавите членки да определят условията за прилагане на тяхното право в областта на гражданството, признато с член 17, параграф 1 ЕО.
- 33 От друга страна, запитващата юрисдикция счита, че значението и обхватът на тази резерва, изведена в посоченото по-горе Решение по дело Micheletti и др., все още не са изяснени в практиката на Съда. От нея Съдът извел единствено принципа, че една държава членка не може да ограничава последиците от

предоставянето на гражданство от друга държава членка, поставяйки допълнително условие за признаването на това гражданство с оглед упражняването на основна свобода, предвидена в Договора за ЕО. Според запитващата юрисдикция не е достатъчно ясно дали статутът на лице без гражданство и загубването на редовно придобитото по-рано гражданство на Съюза, свързано с отмяната на натурализация, са съвместими с правото на Съюза, и по-конкретно с член 17, параграф 1 ЕО.

34 Запитващата юрисдикция счита, че най-малкото е възможно Република Австрия като държава членка на гражданството по произход на жалбоподателя в главното производство да е длъжна съгласно принципа на лоялност на Съюза и предвид ценностите, залегнали в Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство и в член 7, параграф 1 буква б) от Европейската конвенция за гражданството, да тълкува и прилага националното си право или да го адаптира така, че да не допусне съответното лице да се превърне в лице без гражданство ако, както в главното производство, на това лице не е разрешено да запази гражданството си по произход, след като придобива чуждо гражданство.

35 При тези обстоятелства Bundesverwaltungsgericht решава да спре производството и да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Допуска ли общностното право правната последица от загубването на гражданство на Съюза (и свързаните с него права и основни свободи), което произтича от обстоятелството, че сама по себе си законосъобразна с оглед на приложимото национално (германско) право отменя на придобитата с измама натурализация в държава членка (Федерална република Германия) води до това, че съответното лице се превръща в лице без гражданство, поради факта че — както в случая на жалбоподателя [в главното производство] — съгласно приложимите разпоредби на [друга държава членка (Република Австрия)] не се възстановява гражданството на [тази държава], което той е имал първоначално?

- 2) [При отрицателен отговор] трябва ли държавата членка [...], която е натурализираща гражданина на Съюза и иска да отмени [тази] натурализация, [тъй като тя е] придобита с измама, да се въздържа изобщо или временно от отмяна, когато или докато тази отмяна би имала [...] като правна последица загубването на гражданство на Съюза (и свързаните с него права и основни свободи), или за да спази общностното право другата държава членка [...] по предходното гражданство е длъжна да тълкува, да прилага или пък да адаптира националното си право така, че да не настъпи тази правна последица?“

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос и по първата част от втория въпрос

- 36 С първия въпрос и с първата част от втория въпрос, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали правото на Съюза, и по-конкретно член 17 ЕО, допуска държава членка да лиши гражданин на Съюза от придобитото с измама гражданство по натурализация на тази държава членка, доколкото с лишаването заинтересованото лице губи статута си на гражданин на Съюза и свързаните с него права, превръщайки се в лице без гражданство, тъй като, придобивайки гражданство на тази държава членка по натурализация, съответното лице загубва гражданството на своята държава членка по произход.
- 37 Всички правителства, представили становища пред Съда, както и Freistaat Bayern и Комисията на Европейските общности, изтъкват, че правилата относно придобиването и загубването на гражданство са от компетентността на държавите членки. От това някои от тях правят извод, че решение за отмяна на натурализация като разглежданото в главното производство не може да попада в обхвата на правото на Съюза. В това отношение те препращат към Декларация № 2 относно гражданството в държава членка, приложена от държавите членки към Заключителния акт от Договора за ЕС.

- 38 Германското и австрийското правителство също така изтъкват, че към момента на решението за отмяна на натурализацията на жалбоподателя в главното производство той е пребиваващ в Германия германски гражданин, на когото е изпратен административен акт, изхождащ от германски орган. Ето защо според тези правителства, подкрепени от Комисията, става въпрос за чисто вътрешно положение, което няма никаква връзка с правото на Съюза, тъй като последното не следвало да се прилага само поради факта че дадена държава членка приема мярка по отношение на свой гражданин. Обстоятелството, че в положение като това в главното производство заинтересованото лице е упражнило правото си на свободно движение, преди да бъде натурализирано, само по себе си не представлявало трансграничен елемент, който може да има значение във връзка с отмяната на посочената натурализация.
- 39 В това отношение следва да се припомни, че според постоянната съдебна практика определянето на условията за придобиване и загубване на гражданство е съгласно международното право от компетентността на всяка държава членка (Решение по дело *Micheletti* и др., посочено по-горе, точка 10, Решение от 11 ноември 1999 г. по дело *Mesbah*, C-179/98, *Recueil*, стр. I-7955, точка 29, както и Решение от 19 октомври 2004 г. по дело *Zhu и Chen*, C-200/02, *Recueil*, стр. I-9925, точка 37).
- 40 Действително, Декларация № 2 относно гражданството в държава членка, приложена от държавите членки към Заключителния акт от Договора за ЕС, както и решението на държавните глави и правителствените ръководители, заседаващи в рамките на Европейския съвет в Единбург на 11 и 12 декември 1992 г., относно някои проблеми, посочени от Дания във връзка с Договора за ЕС, чиято цел е да се изясни въпрос от особена важност за държавите членки, а именно очертаването на персоналния обхват на разпоредбите на правото на Съюза чрез позоваване на понятието за гражданин, трябва да бъдат взети предвид като инструменти за тълкуването на Договора за ЕО, и по-специално за да се определи персоналният обхват на последния.
- 41 Обстоятелството, че дадена област е от компетентността на държавите членки обаче не означава, че в положения, които попадат в приложното поле на правото на Съюза, съответните национални норми могат да не са в съответствие с това право (вж. в този смисъл Решение от 24 ноември 1998 г. по дело *Bickel и Franz*, C-274/96, *Recueil*, стр. I-7637, точка 17 (относно национална правна уредба в областта на наказателното право и наказателния процес), Решение от 2 октомври 2003 г. по дело *García Avello*, C-148/02, *Recueil*, стр. I-11613, точка 25

(относно национални норми за имената на лицата), Решение от 12 юли 2005 г. по дело Schempp, C-403/03, Recueil, стр. I-6421, точка 19 (относно национални норми за пряко данъчно облагане), както и Решение от 12 септември 2006 г. по дело Испания/Обединено кралство, C-145/04, Recueil, стр. I-7917, точка 78 (относно национални норми, определящи лицата, които имат право да гласуват и да бъдат избирани в изборите за Европейски парламент).

- 42 Очевидно е, че положението на гражданин на Съюза, по отношение на който като жалбоподателя в главното производство органите на държава членка са постановили решение за отмяна на натурализацията, с което той е поставен в положение — след като е загубил първоначалното си гражданство на друга държава членка — което може да доведе до загубване на предоставения от член 17 ЕО статут и на свързаните с него права, по естеството и последиците си попада в приложното поле на правото на Съюза.
- 43 Както Съдът нееднократно е отбелязвал, статутът на гражданин на Съюза е предвиден да бъде основният статут на гражданите на държавите членки (вж. по-специално Решение от 20 септември 2001 г. по дело Grzelczyk, C-184/99, Recueil, стр. I-6193, точка 31, както и Решение от 17 септември 2002 г. по дело Vaumbast и R, C-413/99, Recueil, стр. I-7091, точка 82).
- 44 Член 17, параграф 2 ЕО свързва посочения статут с предвидените от Договора за ЕО права и задължения, сред които и правото на позоваване на член 12 ЕО във всички случаи, които попадат в материалния обхват на правото на Съюза (вж. по-специално Решение от 12 май 1998 г. по дело Martínez Sala, C-85/96, Recueil, стр. I-2691, точка 62 и Решение по дело Schempp, посочено по-горе, точка 17).
- 45 Така при упражняването на компетентността си в областта на гражданството държавите членки трябва да спазват правото на Съюза (Решение по дело Micheletti и др., посочено по-горе, точка 10, Решение по дело Mesbah, посочено по-горе, точка 29, Решение от 20 февруари 2001 г. по дело Kaur, C-192/99, Recueil, стр. I-1237, точка 19, както и Решение по дело Zhu и Chen, посочено по-горе, точка 37).

- 46 При това положение Съдът следва да се произнесе по поставените от запитващата юрисдикция преюдициални въпроси относно условията, при които поради загубването на своето гражданство гражданин на Съюза може да загуби качеството си на гражданин на Съюза и следователно да бъде лишен от свързаните с това качество права.
- 47 В това отношение запитващата юрисдикция по същество отправя въпрос относно резервата, изведена от цитираната в точка 45 от настоящото решение практика на Съда, според която при упражняването на компетентността си в областта на гражданството държавите членки трябва да спазват правото на Съюза, и относно последиците от тази резерва в положение като разглежданото в главното производство.
- 48 Резервата, съгласно която следва да се спазва правото на Съюза, не накърнява вече признатия от Съда и припомнен в точка 39 от настоящото решение принцип на международното право, че държавите членки са компетентни да определят условията за придобиване и загубване на гражданство, а прогласява принципа, че по отношение на гражданите на Съюза упражняването на тази компетентност, доколкото засяга предоставените и защитени от правния ред на Съюза права, какъвто именно е случаят с решение за отмяна на натурализация като разглежданото в главното производство, подлежи на съдебен контрол, извършен от гледна точка на правото на Съюза.
- 49 За разлика от жалбоподателя в делото, по което е постановено посоченото по-горе Решение по дело *Кауг*, който не е можело да бъде лишен от правата, произтичащи от статута на гражданин на Съюза, тъй като не е отговорял на определението за гражданин на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, жалбоподателят в главното производство безспорно има австрийско и впоследствие германско гражданство, и следователно се е ползвал от посочения статут и свързаните с него права.
- 50 Както обаче изтъкват няколко от представилите становища пред Съда правителства, когато решение за отмяна на натурализация като разглежданото в главното производство се основава на измама, извършена от заинтересованото лице в производството за придобиване на съответното гражданство, това решение би могло да е в съответствие с правото на Съюза.

- 51 Всъщност решението за отмяна на натурализация поради измама отговаря на съображение от общ интерес. В това отношение е оправдано държава членка да иска да защити особеното отношение на солидарност и лоялност между нея и нейните граждани, както и взаимността на правата и задълженията, които са в основата на гражданството.
- 52 Този извод относно принципната законосъобразност на решение за отмяна на натурализация, взето при условия като разглежданите в главното производство, се потвърждава от релевантните разпоредби на Конвенцията за намаляване на случаите на лица без гражданство. Всъщност член 8, параграф 2 от нея предвижда, че едно лице може да бъде лишено от гражданството на договаряща се страна в случаите, когато гражданството е било получено чрез заблуда или измама. Също така член 7, параграфи 1 и 3 от Европейската конвенция относно гражданството не забранява на държава — страна по конвенцията, да лиши дадено лице от гражданство, дори ако по този начин то се превръща в лице без гражданство, когато това гражданство е придобито чрез измама, чрез невярна информация или укриване на някакъв относим факт от страна на това лице.
- 53 Освен това споменатият извод е в съответствие с общия международноправен принцип, че никой не може да бъде произволно лишен от гражданство, като този принцип е възпроизведен в член 15, параграф 2 от Всеобщата декларация за правата на човека и в член 4, буква в) от Европейската конвенция относно гражданството. Всъщност, когато държава лишава дадено лице от гражданство поради извършена от него измама, установена със законови средства, такова лишаване не може да се счита за произволен акт.
- 54 Тези съображения относно принципната законосъобразност на решение за отмяна на натурализация поради измама поначало важат и когато вследствие на подобна отмяна освен гражданството на държавата членка по натурализация съответното лице загубва и гражданството на Съюза.
- 55 В такъв случай обаче запитващата юрисдикция е тази, която трябва да провери дали с разглежданото в главното производство решение за отмяна се спазва

принципът на пропорционалност, що се отнася до неговите последици за положението на съответното лице от гледна точка на правото на Съюза, наред с евентуалната преценка на пропорционалността на това решение от гледна точка на националното право.

- 56 Ето защо предвид значението, което първичното право придава на статута на гражданин на Съюза, е необходимо при разглеждането на решение за отмяна на натурализация да се отчитат възможните последици от това решение за съответното лице и евентуално за членовете на неговото семейство, що се отнася до загубата на правата, от които се ползва всеки гражданин на Съюза. В това отношение следва по-специално да се провери дали това загубване е обосновано с оглед на тежестта на извършеното нарушение от това лице, на изтеклия период между решението за натурализация и решението за отмяна, както и на възможността на съответното лице да бъде възстановено гражданството по произход.
- 57 Що се отнася по-специално до последния аспект, държава членка, чието гражданство е придобито с измама, не може да се счита за длъжна съгласно член 17 ЕО да се въздържа от отмяната на натурализацията единствено по съображение, че на заинтересованото лице не е възстановено гражданството на неговата държава членка по произход.
- 58 Все пак националната юрисдикция е тази, която следва да прецени с оглед на всички релевантни обстоятелства дали за да се спазва принципът на пропорционалност е необходимо, преди такова решение за отмяна на натурализацията да влезе в сила, на заинтересованото лице да се предостави разумен срок, за да може да направи опит да му бъде възстановено гражданството на неговата държава членка по произход.
- 59 С оглед на изложеното дотук на първия въпрос и на първата част от втория въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза, и по-конкретно член 17 ЕО, допуска държава членка да лиши гражданин на Съюза от гражданството на тази държава членка, придобито по натурализация, когато последната е придобита с измама, при условие че с решението за отмяна на натурализацията се спазва принципът на пропорционалност.

По втората част от втория въпрос

- 60 С втората част от втория въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали когато по отношение на гражданин на Съюза, намиращ се в положение като това на жалбоподателя в главното производство, е постановено решение за отмяна на натурализация, което може да доведе до загубване на статута му на гражданин на Съюза, правото на Съюза, и по-конкретно член 17 ЕО, трябва да се тълкува в смисъл, че държавата членка по неговото първоначално гражданство е длъжна да тълкува своята национална правна уредба така, че да не допусне загубването, като позволи това гражданство да му бъде възстановено.
- 61 В случая следва да се отбележи, че отмяната на натурализацията, придобита в Германия от жалбоподателя в главното производство, не е станала окончателна, и че държавата членка по първоначалното му гражданство, т.е. Република Австрия, не е взела никакво решение по отношение на неговия статут.
- 62 В рамките на настоящото преюдициално запитване следва да се припомни, че произтичащите от настоящото решение принципи относно компетентността на държавите членки в областта на гражданството, както и задължението им да упражняват тази компетентност при спазване на правото на Съюза, важат както за държавата членка по натурализацията, така и за държавата членка на гражданството по произход.
- 63 Съдът обаче не може да се произнесе по въпроса дали правото на Съюза допуска решение, което все още не е прието. Както изтъква австрийското правителство в съдебното заседание, австрийските органи са тези, които евентуално следва да приемат решение за това дали на жалбоподателя в главното производство да бъде възстановено гражданството по произход, а австрийските юрисдикции са тези, които евентуално следва да преценят редовността на това решение, когато то бъде прието, с оглед на произтичащите от настоящото решение принципи.

- 64 С оглед на гореизложеното в рамките на настоящото преюдициално запитване не следва да се дава отговор на втората част от втория преюдициален въпрос.

По съдебните разноски

- 65 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Правото на Съюза, и по-конкретно член 17 ЕО, допуска държава членка да лиши гражданин на Европейския съюз от гражданството на тази държава членка, придобито по натурализация, когато последната е придобита с измама, при условие че с решението за отмяна на натурализацията се спазва принципът на пропорционалност.

Подписи